

УДК 140.8

Г 57

Ольга ГОЙМАН

РЕІНКАРНАЦІЯ РАДЯНСЬКИХ МІФІВ У СУЧАСНІЙ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

У статті висвітлено основні аспекти і причини поновлення інформаційної війни з боку Російської Федерації. Стисло окреслено провідні риси ментальності росіян як підґрунтя російської міфології. Проаналізовано радянські міфи, які нині функціонують в інформаційному просторі Російської Федерації, а також в індивідуальній і масовій свідомості російських громадян.

Ключові слова: інформаційна війна, міфологія, міфотворчість, міф, свідомість, ментальність.

На тлі новітньої військової агресії Російської Федерації проти України однією із ефективних технологій впливу на громадян обох країн стала міфологізація, зокрема, й поширення відновленої радянської міфології. Такий метод уможлиблює реставрацію колишнього СРСР з беззаперечним головуванням Росії спочатку у свідомості ностальгуючої частини суспільства, а потім – у реальності. Російська міфологія є деструктивною за своєю суттю і спрямована на виправдання шовіністично-імперських дій російської влади. Особливо небезпечною для існування незалежних держав на пострадянському просторі, насамперед й України, є реінкарнація радянських міфів. Цим і зумовлена актуальність обраної теми.

Постановка проблеми. Беззаперечно, нинішній зовнішньополітичний курс Російської Федерації спрямований на відновлення

радянської імперії, що безпосередньо відбивається на її ідеології, пропаганді та міфотворчості. Вплив останніх трьох складових призначений не тільки для російських громадян, а й для світової спільноти. Так, за допомогою ідеології «руського миру», пропагандистської журналістики і численних міфів виправдовується агресивна політика Російської Федерації, особливо у пострадянських країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблема живучості радянської міфології, її відродження і впливу на свідомість сучасного українства через політику, культуру та інформаційний простір Російської Федерації недооцінена вітчизняними науковцями. Хоча дослідження певних аспектів окресленої тематики проводиться С. Топаловою, І. Лосєвим, Р. Шутовим, О. Штоквишем, М. Міщенком та ін.

Інформаційна дискредитація України в Росії тривала протягом століть, не припиняючись. Але найбільш активна і навіть агресивна фаза інформаційної війни з боку Російської Федерації розпочалася у період Євромайдану і Революції Гідності. Відтоді усі споживачі російських і проросійських засобів масової комунікації опинилися у зоні бойових дій, де об'єктом атаки виявилася індивідуальна і масова свідомість.

Під інформаційною війною ми розуміємо комплекс дій, спрямований на порушення цілісності інформаційного простору країни, кінцевою метою якого є психологічний вплив на індивідуальну і масову свідомість населення. Як правило, інформаційна війна триває паралельно з іншими конфліктами: політичним, економічним, військовим і навіть культурним, що підтверджено діями російських політиків.

Спочатку відбулася економічна блокада українських товарів і паралельно тривала глибока політична криза між владою обох країн. Пізніше, під час Євромайдану і Революції Гідності, розпочався вирішальний інформаційний наступ, логічним підсумком якого стали реальні бойові дії на Сході України. Митцям, які висловили свою патріотичну проукраїнську позицію, скасували гастролі в Росії, а на деяких з них Слідчий Комітет Російської Федерації навіть від-

крив кримінальні провадження (мова йде про артистів, які допомагали пораненим українським військовим або виступали у зоні проведення АТО). При цьому власне жоден із різновидів конфлікту не припиняється, а навпаки періодично підсилюється.

Інформаційна війна розгортається, на думку Г. Почепцова, у двох напрямках: 1) технічному, що передбачає заплановані зміни у роботі електронних систем (вірусна атака, кібершпіонаж, злом систем тощо); 2) гуманітарному. Тут об'єктом впливу є індивідуальна і масова свідомість. Різниця між обома складовими полягає у використанні відповідних методів. Перший варіант деструктивний за своєю суттю, оскільки має на меті руйнування комунікативних потоків, а другий – застосовує ці потоки з цілком конкретною метою [8, 56].

Після 1991 р. Російська Федерація проводила інформаційну війну в Україні, так би мовити, у пасивній фазі. Переважно це стосувалося поширення міфів про спільне «коріння» трьох народів, де російський обов'язково є старшим «братом» українського і білоруського, про неможливість окремого існування України від Російської Федерації, про нерозривні політичні, економічні, культурні та родинні зв'язки між народами України і Росії і тощо. Крах СРСР російська політична еліта сприйняла як особисту поразку і намагалася відновити неіснуючу державу в інших формах і під іншими назвами. Так з'явилися Співдружність незалежних держав (СНД), Євразійський економічний союз (ЄАЕС) тощо. Реальною їх метою є ефективне управління колишніми радянськими республіками під головуванням і жорстким контролем Росії.

Російська Федерація через загрозу втрати контролю над Україною протистояла будь-яким її євроінтеграційним процесам, а тим більше майбутньому членству в ЄС. Від початку акцій протесту проти відмови підписувати угоду про Асоціацію з ЄС, державні російські та проросійські ЗМІ висвітлювали цю подію різко негативно, називаючи мітингарів Євромайдану «збіговиськом бомжів, нероб і сексуальних меншин» і «проплачених Державним департаментом США».

Так проявилася слабкість і незахищеність національного інформаційного простору. До цього додається відсутність в Україні державної політики щодо створення і розповсюдження національної міфології у всіх сферах суспільного життя, через що століттями насаджується і продовжує насаджуватися ворожа міфологія, зокрема, російська. Цьому процесові сприяють три шкідливі комплекси українства, про які застеріг Ю. Шевельов: «Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубеївщини». На думку науковця, після 1654 р. триває «історія великої і ще не закінченої війни», що фактично є «історією культурних зв'язків між Україною та Росією» [11].

Перш ніж розглянути реінкарновані радянські міфи, доречно звернутися до особливостей російської ментальності. Це допоможе зрозуміти причини повернення до міфології неіснуючої держави.

Несприятливі кліматичні та географічні умови сформували у росіян одвічне прагнення до колективізму («ми») як спробі порятунку, згуртуванню проти стихії; у колективі нівелюється власне «Я». Тому домінантою російської самості стає чоловічо-агресивний елемент із розмитим «Я».

Так звана «неосязність російської душі», на думку М. Бердяєва, пояснюється безмежністю російських земель: «Є відповідність між неохопністю безмежністю та безкінечністю російської душі, між географією фізичною та географією душевною. В душі російського народу є така ж неохопність, безмежжя та спрямованість у нескінченність, як і в російській рівнині. Тому російському народові важко було оволодіти цими величезними просторами і оформити їх. Російський народ мав величезну силу стихій та порівняно слабку форму» [2, 78]. Але з іншого боку, для самих росіян таке «географічне обґрунтування» сприймалося специфічним проявом їхньої обраності.

Важливим аспектом є відчуття своєї месіанської ролі та беззаперечної підтримки ідеї «Москви як Третього Риму». Ця концепція обраності, очевидно, окреслилася, у тому числі, й на почуттях змаргіналізованості. А відсталість тодішньої та нинішньої Росії від західно-європейських країн суттєво підсилює ідею «богообраності». Тобто месіанство російського народу можна розглядати як своєрідний

компенсаторний механізм власної «відсталості», що часто проявляється у формулі «щоб боялись». Так з'явилася ця підсвідома російська образа і навіть озлобленість у ставленні до Західної Європи і всієї західної цивілізації, ставши провідними почуттями минулого і сьогодення.

Економічна відсталість зміцнювала переконаність у «духовності» російської нації. Інакше кажучи, фінансове благополуччя Заходу не співвідноситься з душевною широтою і релігійністю росіян. Тому із фанатичної релігійності постає месіанство як компенсатор внутрішньої слабкості [9, 219].

Російський колективізм спричиняє пасивність і неспроможність мислити поза колективними принципами. Оскільки «абсолютній сваволі власника, щодо його стада худоби, відповідала абсолютна сваволя господаря щодо його стада людей, або орди, бо оба ці стада вважались його беззастережною власністю. В обох випадках важливим було цілість стада і власності, а не поодинокі тварина в стаді, чи поодинокі людина в орді» [6, 64]. Росіянин «не відокремлює активність від загалу» [4, 300]. Він, «долаючи пасивізм через інтеграцію в колектив, утрачає власну ідентичність, і колектив самонеідентифікованих осіб перетворюється у натовп. А натовпові, за словами Платона, не притаманно бути філософом: він нищить, руйнує, паплюжить, але не рефлектує» [4, 301]. Відсутність особистої свободи провокує беззаконня, деструктивність, оскільки відповідальність розподіляється на усіх членів колективу, тобто ні на кого конкретного. Цим пояснюється потреба жорсткої і сильної влади для утихомирення російської «невгамовності», а, отже, цілком природна схильність до авторитарно-тоталітарних форм державності.

У російській ментальності відбувається постійне протиборство азійського та європейського начал. Така антиномія російської душі поглиблює рису неокресленості, стверджуючи принцип крайнощів (любов – ненависть, аскетизм – розбещеність, самобичування – месіанство тощо). «Російський народ є у вищій мірі поляризований народ, він є сполучення протилежностей» [2, 78].

Отже, провідними ментальними рисами російського народу є одвічне прагнення до колективізму («ми»), невгамовність, що викликана потребою у жорсткій та сильній владі (як наслідок схильність до авторитарно-тоталітарних форм державної організації), непослідовність, хворобливе відчуття власної обраності, впевненість у власному месіанському призначенні.

Безпосередньо російською ментальністю зумовлені цілі російської міфології, що поширилася світом і функціонує сьогодні. До них належать:

- обґрунтування російського шовіністичного імперіалізму «славетним минулим» шляхом привласнення чужої історії;
- підсилення ідеології спочатку імперіалізму, а потім – неоколонізму під гаслом «збирання земель руських»;
- приховування справжнього походження московитів, тобто «російського» народу;
- створення ілюзії наявності демократії та усіх громадянських свобод індивіда у російському суспільстві;
- самоствердження за рахунок підкорених народів шляхом прихованих комплексів російського народу.

Відомо, що нинішній президент Російської Федерації вважає розвал СРСР «найбільшою геополітичною катастрофою сторіччя». Ця думка, у тому числі, за допомогою міфології, міцно укорінилася у російському суспільстві. Авторитарна російська держава підхопила ностальгічні настрої росіян, що проявилось передовсім у міфології. По суті, остання стала переважно реінкарнацією радянської.

Аналізуючи міфотворчість у СРСР, можна простежити два напрями – зовнішній і внутрішній. Власне створення і поширення пропагандистської міфології стало можливим за умови утвердження тоталітарної моделі суспільства, жорсткої цензури над всіма сферами суспільного життя, закритого і контрольованого інформаційного простору, численних методів приборкання і навіть знищення незгодних тощо. Задля досягнення своїх політичних цілей, радянська партійна верхівка перетворила історію з науки на пропаганду.

Зовнішньоорієнтовані міфи СРСР виконували іміджеву функцію, зокрема, створювали у світі позитивний і привабливий образ нової соціалістичної держави: начебто у межах багатонаціонального «радянського раю» кожна людина і кожен народ може жити власним і звичним життям без жодних обмежень; при цьому, за Конституцією, будь-яка республіка може вийти зі складу СРСР тощо.

Внутрішньорієнтовані міфи мали на меті штучне створення єдиного радянського народу шляхом знищення будь-яких національних ознак решти поневолених народів за допомогою політики інтернаціоналізації. При цьому простежувалося домінування панівної нації – російської – з російською мовою, тобто фактично відбувалася тотальна русифікація народів усіх республік.

Загалом російська модель міфотворчості копіює радянську. Також простежується існування зовнішніх і внутрішніх міфів. Перші з них мають створити позитивний образ Російської Федерації у світі як сильної могутньої держави, що входить до трійки світових лідерів; а другі – вдовольняють ментальні особливості росіян, переконуючи їх у власній обраності та перевазі усього російського, а значить, і православного. Месіанська ідея втілюється через ототожнення усього російського з православ'ям і православним, фактично визнаючи росіян останніми «захисниками» власної віри. Тобто новітня тоталітарна російська міфологія підживлює шовіністичні настрої та деструктивні почуття, балансує на дієвій антиномії «ми – вони». При цьому «вони» – це «загниваючий Захід» зі своєю розбещеною культурою, а «ми» – Богом обрані особливі росіяни, так би мовити останній оплот православної віри.

Стрижень сучасної російської міфології складає міф про «Велику Вітчизняну Війну» (далі – ВВВ) і суміжні з ним. Радянські ідеологи, створюючи цей міф, прагнули знищити наявні суперечності у суспільстві, інтегруючи його навколо КПРС як основної умови перемоги над нацизмом. Через надмірну міфологізацію подій Другої світової війни навіть поняття ВВВ є штучним. При цьому замовчувалася купа фактів, серед яких наприклад, такі: для СРСР участь у Другій світовій війні розпочалася 17 вересня 1939 р. з часу пере-

тину Червоною Армією кордону Польщі, а не 22 червня 1941 р.; існування таємного Протоколу до пакту Молотова-Ріббентропа. Спочатку радянська історіографія запровадила термін «вітчизняна війна» за аналогією із війною з Наполеоном 1812 р., прикметник «велика» додали після 1945 р. Нововведене поняття дозволило тоді, а Російській Федерації сьогодні, так би мовити приховати від суспільства період союзництва Гітлера і Сталіна, що розпочався після підписання пакту Молотова-Ріббентропа з таємним Протоколом і тривав 22 місяці. До початку війни у білоруському Бресті навіть відбувся спільний парад радянських і німецьких військ. За час союзництва СРСР і Німеччини було розширено їх кордони шляхом фактичної окупації деяких європейських країн.

Отже, постає наступний міф – СРСР – жертва, а Сталін – талановитий полководець. Насправді, Сталін мав плани щодо нападу на Європу, але Гітлер його просто випередив. А стосовно геніальності планування воєнних дій Сталіним, то це також неправда. Він не те що військової освіти не мав, навіть в армії не служив. Але радянський агітпроп ідеалізував і роль Сталіна у перемозі над німецькими загарбниками, і зобразив СРСР жертвою експансивних планів Гітлера.

При цьому мова йшла про перемогу «радянського» народу, що мало стати показником ефективності соціалістичного ладу на противагу капіталістичному. Замовчувався реальний внесок не тільки держав-союзниць антигітлерівської коаліції, а й націй СРСР, зокрема, української, у перемозі над німецькими окупантами. Зрадниками було оголошено циган, татар, греків, болгар та ін., яких за це примусово депортували з Кримського півострова. Радянський агітпроп у різко негативному тоні згадував ОУН-УПА і С. Бандеру як пособників німецьких окупантів. Натомість замовчувалася участь етнічних росіян у численних формуваннях на стороні Третього Рейху, найвідомішим серед яких є Російська Визвольна Армія генерала Власова. Але таку інформацію про титульну націю в СРСР і сьогодні у Росії невігідно поширювати. Отже, тепер функціонує

міф про те, що тільки російський народ власними силами міг би перемогти у «ВВВ».

На тлі ностальгічних настроїв громадян за СРСР, окрім міфу про військову неперевершеність Сталіна, у Росії відбувається відновлення його культу. Фактично йде перекручування та замовчування історичної правди, натомість створюється альтернативна історія, зокрема, і про період СРСР. Образ Сталіна у російській свідомості сприймається тим «сильним лідером», якого так потребує ментальність росіян, особливо у період нестабільності, соціально-політичних та економічних негараздів. Тому і сьогодні досить часто можна почути фразу «Сталіна на вас немає». У свідомості більшості колишніх радянських громадян диктатор залишився героєм-рятівником СРСР у складний до- і післявоєнний період.

Простежується підсвідома аналогія між двома диктаторами Сталіним і Путіним, їхніми режимами. Обидва позиціонуються сильними і мудрими керівниками, за правління яких відповідно СРСР і Росія перетворилися на міцну супердержаву. Тобто якщо сталінська політика виправдана, то і путінська – також. Найбільш негативним фактором є підтримка культу Сталіна не тільки пенсіонерами, а й молоддю. Остання внаслідок масштабних фальсифікацій історії та міфологізації радянської доби нічого не знає про криваві і масштабні репресії, депортації, знищення незгодних тощо. Отже, завдяки ностальгії за СРСР, низькій освіченості російського населення, обмеженню доступу до альтернативних джерел інформації, тотальній пропаганді стали можливими не тільки міфологізація ролі Сталіна в історії, а й реставрація його культу у сучасній Росії.

Наступним міфом є різко негативна символізація образу С. Бандери і діяльності ОУН-УПА. Радянський агітпроп десятиліттями створював образ ворога і національного зрадника Бандери і помічників окупантів – ОУН-УПА. Але дослідникам відомо, що на III Надзвичайному з'їзді ОУН (б) у 1943 році було прийнято рішення про боротьбу проти двох імперіалізмів – Москви та Берліна – і підтримку та освячення боротьби Української повстанської армії (УПА).

Українські повстанці проводили численні бойові акти проти німецьких окупаційних властей, а самого С. Бандеру у вересні 1941 р. затримано і відправлено до концтабору Заксенхаузен, де він перебував до вересня 1944 р. [10].

Міф про «бандерівців» у російській свідомості не збігається з об'єктивною оцінкою діяльності ОУН (б) у боротьбі за незалежність України. Йдеться про особливу інтерпретацію цього явища спеціально для мешканців Росії, що через велику кількість ірраціональних елементів дає підставу говорити про черговий російський міф на українську тематику. «Бандерівщина» стала уособленням негативного образу України і перетворилася на кривавий символ, що має залякати російських громадян і етнічних росіян південно-східних регіонів України. Таке тлумачення розраховане на необізнаного в історії громадянина, адже незнання породжує страх.

Ми розділяємо думку І. Лосєва у тому, що «бандерівець» – це, так би мовити, модель найгірших рис українця, як їх собі уявляє російська свідомість. Це тип антиросійський за визначенням саме через своє українство, через максимально різкі й непоступливі прояви, маніфестації свого українства у формах, що принципово за своїм характером порівняти з формами демонстрації «російськості» росіянином як представником державного народу» [1, 12].

Тому «уявлення російської громадськості про епопею ОУН-УПА зводяться до низки міфологем: співробітництво з гітлерівським режимом, звірства, патологічна русофобія. ... Ця фобія невідомого, а тому ще більш страшного» [1, 16 – 17]. Таке можливо завдяки свідомо сформованій пропагандою неосвіченості. Будь-яка пересічна, одурена російською пропагандою, людина не назве інших прізвищ, окрім самого С. Бандери (причому не завжди правильно), або конкретних подій за участі його прихильників, а також документів та ін.

Реінкарнація міфу про «бандерівців» стала цілком логічною і простою справою. Тільки у сучасних умовах цьому символу надано дещо інших рис. Тепер цей міфологізований символ сприймається не тільки жорстоким ненависником росіян і усього російського

взагалі, а й синонімом фашиста. Більше того, зникло звичне у радянські часи територіальне ототожнення «бандерівця» з мешканцями західноукраїнських земель. Нині «бандерівець» може не тільки розмовляти російською мовою, а й проживати у будь-якій області України, навіть у південних і східних її регіонах. Домінуючими критеріями відбору українців до касти «бандерівців» у російській свідомості є звичайний вияв патріотичних почуттів, підтримка євроінтеграційного вектору своєї держави, незгода з політикою Росії щодо України, протест проти так званої федералізації України і проти надання автономії Донецькій та Луганській областям, підтримка української армії у збройному конфлікті з російсько-терористичними військами тощо. Сучасною модифікацією «бандерівців» стали так звані «правосеки», тобто учасники «Правого сектору».

Новітня міфологія російської пропаганди щодо України впливає на деструктивні почуття росіян та інших споживачів міфів, пробуджуючи ненависть до української нації, культури і загалом усього українського. Важливий аспект інформаційної атаки Російської Федерації – поглиблення комплексу меншовартості, насадженому українцям спочатку царатом, а потім радянським тоталітаризмом. Навіть замість «хохлів» тепер з'явилися назви-меми «укропи» або «укри». Під час створення мему «укроп», очевидно, розраховували на актуалізацію негативних, меншовартісних почуттів (приниження, образи) та ототожнення людини з примітивною, позбавленою інтелекту, рослиною. Натомість суспільна і масова свідомість українців сприйняла цю назву з позитивним емоційним забарвленням. Нині мем «укроп» використовують з гідністю і навіть розшифровують як «український опір».

Ближче до так званої «кримської весни» і подальшої анексії Криму в інформаційному просторі активізувалися два ключові міфи: 1) М. Хрущов «подарував» Крим Україні у зв'язку з 300-річним «возз'єднанням» України з Росією; 2) Крим – одвічно російська земля, а в Херсонесі прийняв обряд хрещення князь Володимир. Додатково до другого функціонував міф про Севастополь – місто російської слави.

Щодо дарування Криму, то навіть існує думка, що М. Хрущов зробив це у нетверезому стані. І основним мотивом прибічників цієї версії була національність генсека. Насправді, передача Криму Україні зумовлена низкою об'єктивних причин. Після закінчення Другої світової війни кримська економіка була зруйнована, а населення скоротилось майже наполовину (після депортації татар, греків, вірмен – ще майже на третину). За таких несприятливих умов Крим став непосильним тягарем для російської економіки. Тому економічно і територіально обґрунтованим кроком виявилася передача півострова Україні. «Тож владні органи Російської Федерації висловилися за доцільність передачі Кримської області до складу УРСР, «враховуючи спільність економіки, територіальну близькість і тісні господарські та культурні зв'язки між Кримською областю й Українською РСР». Остаточним рішенням щодо цього питання став закон, затверджений Верховною Радою СРСР 26 квітня 1954 р.» [10].

До факту передачі Криму радянська Україна втратила частину етнічних українських земель. Так, до складу РРФСР увійшли колишні українські добре розвинені території: Білгородська область, частина Таганрозького округу Донецької області, частина Брянської, Курської, Воронежської та Ростовської областей, а також Кубань, Краснодарський край. УРСР лише отримала зруйнований і депресивний Кримський півострів.

Міфом про Крим – «ісконно русскую землю» – російські пропагандисти посилюють імперіалістичні та реваншистські почуття своїх громадян. Знову ж таки спостерігаємо звернення до обраності росіян з їх ідеєю «збирання земель руских». Таке твердження не відповідає дійсності, оскільки кримське ханство (в якому не було росіян, але, за турецьким переписом 1666 р., жило там 920 тисяч українців) було завойоване і ввійшло до складу Російської імперії в 1783 р., тобто трохи більше 200 років тому [10]. Але реальна історична правда при створенні міфу традиційно замовчується і перекручується.

Дотичним до вищеназваних двох міфів є третій про Севастополь – «місто російської слави». Дійсно, це місто саме військо-

морської слави. При зверненні до історичних документів, переконаємося, що Російська імперія здобула цю «російську славу» здебільшого за допомогою українців. Наприклад, відомим фактом є участь переважно українців у героїчній обороні Севастополя. Власне загинуло багато українців, а на севастопольському військово-морському кладовищі поховано, зокрема, три тисячі волинян – учасників Кримської війни, тобто майже весь полеглий волинський полк.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у сучасній Росії спостерігаємо не тільки сильні ностальгічні настрої громадян за колишнім СРСР, а й актину реінкарнацію радянських міфів у російській свідомості. Цьому сприяють, зокрема, такі причини: мілітаризація суспільства, низька освіченість російських громадян, відсутність критичного мислення, обмежений доступ до альтернативних джерел інформації та небажання їх вивчати, жорсткий контроль над засобами масової інформації та відповідно над інформаційним простором з боку держави, утвердження неоімперської ідеології «русского мира».

Сама реінкарнація радянської міфології має на меті передусім і такі завдання. По-перше, відволікання подіями на Сході України від внутрішньої політичної, соціально-економічної та культурної ситуації в Росії. По-друге, згуртування нації та маніпуляцію громадською думкою за допомогою образу ворога, що характерно для тоталітарного або авторитарного політичного режиму. По-третє, навмисне провокування суспільної думки росіян на негативне і навіть ненависне ставлення до українців з метою постійного поповнення лав «добровольців» для боротьби з «бандерівцями» та іншими «карателями» у зоні конфлікту в Україні. По-четверте, намагання позбавити Україну власної державності не тільки шляхом протидії консолідації української нації, а й за допомогою розпочатої російською владою «гібридної війни». А розвінчати численні пропагандистські міфи може тільки історична правда, факти, які мають дійти до росіян у незмінному вигляді.

Боротьба з негативним впливом не тільки відродженої радянської, а й новітньої російської міфології можлива завдяки створенню

і впровадженню потужної контр-міфології, а також запровадженню в українському суспільстві позитивної реміфологізації. У цій ситуації необхідно діяти методами ворогів: сформувати позитивний імідж України на світовій арені, постійно підтримуючи його, побудувати розгалужену сітку проукраїнської пропаганди у світі, активно залучаючи при цьому мережу Інтернет, заохотити ефективну культурно-просвітницьку діяльність українських громадських організацій, фондів тощо у Російській Федерації та ін. країнах. До того ж необхідно забезпечити захист українського інформаційного простору, очищення медіа-ринку від проросійських і відверто російських ЗМІ, а також реалізувати потенціал української культури, зробивши її привабливою і цікавою для іноземців.

Отже, досліджувана проблема вирізняється актуальністю і глибиною на тлі ще не закінченої військової та інформаційної агресії з боку Російської Федерації, тому існують перспективи для подальшого вивчення цього питання.

Література

1. Бандерофобия в русском сознании : [зб. статей]. – К. : Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2014. – С. 75.
2. Бердяев Н.А. Русская идея / Н.А. Бердяев // Вопросы философии. – 1990. – № 1. – С. 77 – 144.
3. Борисенко В. Антидержавні міфи в українській державі / В. Борисенко // Урок української. – 2002. – № 7 (41). – С. 8 – 12.
4. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психологічного повсякдення) / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с.
5. Кінан Е. Російські історичні міфи / Е. Кінан ; [пер. з англ.] – К. : Критика, 2001. – 283 с.
6. Косаренко-Косаревич В. Московський сфінкс: міф і сила в образі Сходу Європи / В. Косаренко-Косаревич. – К. : Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2012. – 510 с.
7. Могильницька Г.А. Міфотворчість як обґрунтування історичного мародерства / Г.А. Могильницька. – Бровари : Українська ідея. – 2009. – 184 с.
8. Почепцов Г.Г. Психологические войны / Г.Г. Почепцов. – М. : «Рефлбук» ; К. : «Ваклер», 2000. – 528 с.
9. Станчак О. Росія: Міфотворчість як деструктивний фактор в історії / О. Станчак // Вісник Львівського університету. Серія журналістики. – 2006. – Вип. 28. – С. 216 – 224.

10. Чумак В. Міфи сучасної України / В. Чумак // Україна молода. – № 130, 17.07.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1697/163/59931/>. – Назва з екрану.

11. Шевельов Ю. Москва. Марасейка / Ю. Шевельов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parafia.org.ua/2013/10/01/yurij-shevelov-moskva-marosejka/>. – Назва з екрану.

Гойман Ольга. Реинкарнация советских мифов в современной информационной войне. В статье освещены основные аспекты и причины возобновления информационной войны со стороны Российской Федерации. Кратко обозначены главные черты российской ментальности как базиса российской мифологии. Проанализированы советские мифы, функционирующие в информационном пространстве Российской Федерации, а также в индивидуальном и массовом сознании российских граждан.

Ключевые слова: информационная война, мифология, мифотворчество, миф, сознание, ментальность.

Hoyman Olha. Soviet Myths Reincarnation in Modern Information War. The article deals with the basic aspects and reasons for the renovation of information war, set off by the Russian Federation. The basic features of Russian mentality as the background for Russian mythology are concisely presented. Soviet myths have been analyzed, which now function in the information space of the Russian Federation as well as in mass and individual consciousness of Russian citizens.

Key words: information war, mythology, myth making, myth, consciousness, mentality.